

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/556,Prezentacja-ksiazki-Deportacje-obywateli-polskich-z-Zachodniej-Ukrainy-i-Zachodn.html>
02.04.2026, 14:54

Prezentacja książki „Deportacje obywateli polskich z Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w 1940 roku” - Moskwa, 27 lutego 2004 r.

03.03.2004

Dnia 27 lutego 2004 r., w Centrum Kultury Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Moskwie odbyła się prezentacja książki „Deportacje obywateli polskich z Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w 1940 roku”. Spotkanie otworzył gen. Wiktor Komogorow, zastępca dyrektora Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, który powitał gości i wygłosił słowo wstępne. Następnie głos zabrali: gen. Wasilij Christoforow z Zarządu Rejestracji i Zbiorów Archiwalnych FSB FR oraz przedstawiciel Akademii Nauk Rosji - Nikołaj Sacharow. Ze strony polskiej wystąpili Piotr Mirecki radca generalny MSWiA i dyr. Jędrzej Tucholski z IPN.

Prezentacja odbyła się w ramach prac polsko - rosyjskiej Wspólnej Grupy Roboczej (historyczno - archiwalnej), którą tworzą przedstawiciele Federalnej Służby Bezpieczeństwa FR, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instytutu Pamięci Narodowej.

Dnia 30 marca 2004 r., o godz. 11.00 w Instytucie Pamięci Narodowej (Warszawa, ul. Towarowa 28, XII p.) odbędzie się prezentacja tej publikacji czytelnikom polskim.

„Deportacje obywateli polskich z Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w 1940 roku”. Książka powstała we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji RP oraz z Zarządem Rejestracji i Zasobów Archiwalnych Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej.

Dzieło zawiera 172 dokumenty proveniencji NKWD oraz władz państwowych i partyjnych ZSRS, które wiążą się ściśle z deportacjami przeprowadzonymi w 1940 roku na Kresach Wschodnich RP, będących wówczas pod okupacją sowiecką. Przez swą masowość i brutalność, deportacje były niezwykle tragiczne dla wywożonych na Sybir i do Kazachstanu obywateli polskich. Tragizm ten oddają publikowane w książce dokumenty. Wymierzone przeciwko określonym grupom społecznym skazanym na powolne wyniszczenie, wywózki te spowodowały nieludzkie cierpienia całych rodzin.

Pierwszą deportacją - 10 lutego 1940 roku - wymierzoną w osadników i leśników, według materiałów źródłowych NKWD zostało objętych 139 299 osób. Druga wielka deportacja - 13 kwietnia 1940 roku - dotknęła 60 351 osób. Byli to członkowie rodzin represjonowanych wcześniej oficerów Wojska Polskiego, policjantów, strażników więziennych, żandarmów, wywiadców, a także ziemian, fabrykantów i wysokich urzędników państwowych. Trzecią, nie mniej wielką deportacją, przeprowadzoną w czerwcu i lipcu 1940 roku, objęto 76 246 bieżenców, czyli uciekinierów z terenów Generalnego Gubernatorstwa i ziem włączonych do Rzeszy, którzy poszukiwali opieki u władz sowieckich, a zamiast niej znaleźli się w transportach wiozących ich na Sybir. Oprócz nich aresztowano i wywieziono 16 617 osób samotnych, a ponadto 4767 polskich wojskowych i policjantów internowanych do lipca 1940 roku na Litwie.

W sumie tegoż roku objęto deportacjami 297 280 osób, zaś miary dopełniło dodatkowe

wysiedlenie z 800-metrowej strefy przygranicznej mieszkańców 35 541 gospodarstw wiejskich. Działania owe w znacznym stopniu przyczyniły się do depolonizacji ziem zabużańskich. Znaczenie tej publikacji polega przede wszystkim na przytoczeniu oryginalnych dokumentów, dotychczas w ogóle nie udostępnianych badaczom historii najnowszej. Doboru dokumentów do publikacji dokonali wspólnie archiwiści Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej oraz Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięi Narodowej. Komitet Redakcyjny przygotowując je do druku postawił przed sobą zadanie przedstawienia ich w wersji oryginalnej i polskim tłumaczeniu, co znacznie ułatwia korzystanie z książki. Książka jest wyposażona w aparat naukowy (przypisy, indeks nazwisk i spis miejscowości).

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

